

И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетине жана Кыргыз билим берүү академиясына караштуу Д 13.20.618 диссертациялык кеңештин эксперти А.Ж.Муратовдун 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн берилген изденүүчү Эргешали кызы Актилектин «Жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоо» деген темадагы диссертациясына

ЭКСПЕРТТИК КОРУТУНДУСУ

Эксперт педагогика илимдеринин доктору, профессор Муратов Абдыкерим Жаркынбаевич изденүүчү Эргешали кызы Актилек тарабынан берилген «Жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоо» деген темадагы диссертациясын карап чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди:

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Сунуш кылынган кандидаттык диссертация, диссертациялык кеңештин профилине туура келет.

Иште адистигинин паспортуна (13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы) толугу менен жооп берүүчү азыркы шартта жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоо проблемасы боюнча изилдөө жүргүзүлөт.

2. Иштин максаты катары жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоонун моделин түзүү жана ишке ашыруунун педагогикалык шарттарын аныктоо эсептелет.

Коюлган максат диссертацияда төмөндөгү милдеттерди аткаруу менен чечилген:

1. Жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоонун теориялык негиздерин, социалдык-педагогикалык өбөлгөлөрүн аныктоо.

2. Кыргыз эл педагогикасындагы жаштарды үй-бүлөлүк турмушка даярдоо боюнча идеяларды жана баалуу тажрыйбаларды ачып көрсөтүү.

3. Жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоонун педагогикалык моделин жана шарттарын аныктоо.

4. Аныкталган педагогикалык моделдин жана шарттардын натыйжалуулугун эксперимент аркылуу текшерүү жана жыйынтыктоо.

Коюлган милдеттерге жетүү үчүн изденүүчү 2015-жылдан тартып үч этапта тажрыйба жүргүзгөн, изилдөө учурунда анализдөө, моделдештирүү, педагогикалык тестирлөө усулдарын жана жалпы дидактикалык жеке жана жалпы, сапаттык жана сандык, кырдаалдарды түзүү, демонстрациялоо, реферат жазуу, мээге чабуул, талкуу, каталар үстүндө иштөө, окуучулардын өз алдынча иштерин уюштуруп окутуу, көйгөйлүү окутуу, оюнга негиздеп окутуу, лекция, байкоо, сүрөттөө, салыштыруу, модел түзүү ыкмаларын пайдаланып, илимий жыйынтык чыгарган. Бул колдонгон усулдары жана ыкмалары өз максатына жеткен.

Диссертациянын изилдөө объектиси диссертациясынын максат жана милдеттерине ылайык келет.

Изилдөө методдорунун диссертациянын милдеттеринин дээрлик баарына ылайык келет.

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу. КР Президенти “Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы” жөнүндө жарлыкка ылайык азыркы шартта инсандык жоопкерчилигин арттыруу, адеп-ахлак жактан деградацияга учуруган жаштардын улуттук баалуулуктарын

калыптандыруу, үй-бүлөлүк турмуш жөнүндөгү билимдерин өнүктүрүү маселелерин этнопедагогикалык аспектиден изилдөө өзгөчө муктаждыктарды жараткандыгы жана бул проблеманын кыргыз педагогикасына ар тараптуу изилденбегендиги менен байланышат. Үй-бүлөлөр бузулуп, граждандык нике көбөйүп, миграция терс таасирин тийгизген факторлор арбындап жаткан шартта окуучуларга элдик педагогикалык баалуулуктар аркылуу тарбиялоого компетенттүү адистерди илимий-теориялык жактан камсыздоодо бул эмгек өзгөчө актуалдуу.

Диссертацияда коюлган милдеттердин ар бирин чечүү зарылдыгын негиздөөдө илимий адабияттардагы маалыматтарга сын анализ жүргүзүлгөн, теманы изилдөөнүн тарыхы, азыркы абалы көрсөтүлгөн.

Жогоруда айтылгандардын негизинде изденүүчү тарабынан жүргүзүлгөн илимий изилдөө абдан актуалдуу жана өз убагында мугалимдер жана тарбиячылар үчүн керектүү деп жыйынтык чыгарууга болот.

3.Илимий натыйжалар.

3.1. Иште педагогика жана анын теориясы илиминин өнүгүшү үчүн бир кыйла мааниге ээ төмөндөгүдөй илимий негизделген жаңы теориялык натыйжалар алынган: Кыргыз элинин педагогикалык баалуулуктарынын үлгүсүндө жогорку класстын окуучуларын үй-бүлөлүк турмушка даярдоо проблемасына байланыштуу илимий-теориялык адабияттарды талдоо аркылуу бул проблеманын азыркы ааламдашуу доорундагы функцияларын, ушул багытта болочок ата-энелерди үй-бүлөлүк турмушка даярдоонун маанисин жана ордун аныкталган. Проблеманын маанисин жана маңызын көрсөтүү үчүн көптөгөн окумуштуулардын пикирлерине таянып, ал пикирлерди эмгекте чагылдырылган.

3.2. Алынган натыйжалардын азыркы илим чегинде илимий жаңылыгы төмөнкүлөр менен байланышат. Диссертант тарабынан эмгекте методологиялык таянычтарга негизденүү менен философиядагы,

социологиядагы, психологиядагы, педагогикадагы «баалуулук» (ценности), «элдик педагогика», «үй-бүлөлүк турмуш» түшүнүктөрүнүн теориялык аныктамалары текшерилген; ата-эне институтунун элдик педагогикадагы жана азыркы учурдагы статусу аныкталган; кыргыз педагогикасында алгачкы жолу жогорку класстын окуучуларын ата-эне болууга тарбиялоодо элдик педагогиканын мүмкүнчүлүктөрү, педагогикалык шарттары жана жолдору аныкталган.

3.3. Илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгүн негиздөө: жогорку класстын окуучуларын ата-эне болууга тарбиялоодо элдик педагогиканын ыкмаларынын, жолдорунун жана каражаттарынын натыйжалуулугу педагогикалык эксперимент аркылуу текшерилип, практикалык сунушталган.

3.4. Иштин теориялык мааниси жогору, анда диссертант теориялык жоболорун илимий-практикалык негизде сунуштайт.

3.5. Диссертациялык иш анын квалификациялык белгилерине негизинин туура келет

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү (тармак, өлкө, дүйнө үчүн)

Кандидаттык диссертацияда алынган илимий натыйжалар төмөнкүлөрдө ишке ашырылган: Жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоонун педагогикалык шарттарын ишке киргизүүнүн методикасы иштелип чыккан; “Үй-бүлөлүк тарбиянын негиздери” аттуу комплекстүү окуу-методикалык программа даярдалган; тема боюнча методикалык кеңештер, сунуштар иштелип чыккан.

5. Автореферат диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максат жана милдеттерине негизинен дал келет.

6. Айрым мүчөлүштүктөр:

1. Айрым окумуштуулардын аты, же атасынын аты туура эмес көрсөтүлгөн (мисалы, Козубаев О, туурасы Козубаев Ө, Шайдуллаева А.Р., туурасы Шайдуллаева Т., ж.б.)

2. Диссертацияда жана авторефератта орфографиялык, пунктуациялык, стилдик каталар көп учурайт.

3. Жыйынтык сунуштары жалпы сөз болуп калган.

7. **Сунуштар:** Диссертациянын негизинде автор олуттуу монография жазса мугалимдер үчүн пайдалуу болор эле.

8. **Сунуштамалар:** Диссертациянын материалдарын мектептерге жана жогорку окуу жайларына кеңири таратуу зарыл, интернет аркылуу материалдарын таратуу керек.

9. **Корутунду:** Эргешали кызы Актилектин «Жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоо» деген темадагы диссертациясы өз алдынча аткарылган иш жана анын эмгегин азыркы учур үчүн актаулдуу деп баалоого болот.

10. **Диссертациялык кеңештин эксперти А.Ж.Муратов** сунуш кылынган документтерди карап чыгып И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетине жана Кыргыз билим берүү академиясына караштуу Д 13.20.618 диссертациялык кеңешине 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн **Эргешали кызы Актилектин «Жогорку класстардын окуучуларын элдик педагогиканын баалуулуктары аркылуу үй-бүлөлүк турмушка даярдоо»** деген аталыштагы диссертацияны кабыл алууну сунуш кыламын.

Эксперт Абдыкерим МУРАТОВ, педагогика илимдеринин доктору, профессор, И.Арабаев атындагы КМУнун педагогика кафедрасынын

профессору

